

ДЕСЯТА МІЖНАРОДНА ЗУСТРІЧ СІМЕЙ

Рим 22-26 червня 2022 р.

Доповідь №1

Домашня церква і синодальність.

До нової еклезіології через літургію домашнього церковного життя.

Доповідачі: Gregory K. Popcak & Lisa A. Popcak ; Peyton. Institute for Domestic Church Life.

Переклад: о. Тарас Костик

1. Термін «синодальність»

Найперше, визначимося із терміном «синодальність». Папа Франциск вживає цей термін, як пророчий заклик до Церкви, яка слухає Тіло Христове і піклується про нього. Говоримо про Церкву, що пильно вслухається в Тіло Христове і піклується про кожну найменшу його частину.

2. «Святість для кожного», а не лише для священників, місіонерів та монахів.

Говоримо про святість родинного життя, про святість мамів, татів і дітей. Про це ще говорив Другий Ватиканський Собор. Пандемія коронавірусу спонукала до пошуку нових побутово-церковних підходів у сфері католицької духовності. Майбутнє Церкви бачиться у реабілітації Домашньої церкви. Основна думка полягає у тому, що ми маємо навчитися жити Церквою у наших сім'ях. Це потреба нової еклезіології. Говорив про це кардинал Маріо Греч секретар синоду єпископів.

Постає питання про те, як би насправді мала виглядати ця духовність на практиці? Як зробити так, щоб сім'ї стали «апостольськими кузнями» для місії церкви і площадкою позитивних соціальних змін у суспільстві? (Далі Грегорі розповідає передісторію творчих душпастирських пошуків).

Якраз незадовго до пандемії наша організація Інститут пасторальних рішень разом із нашими партнерами недільними відвідувачами Інституту Святого Хреста та Інституту Мак Грата для церковного служіння почали шукати відповідь на це питання. Разом ми організували Симпозіум на тему: «Католицьке сімейне життя та духовність» в університеті Нотр-Дам влітку 2019 року. Симпозіум був багато дисциплінарним ідеологічно та культурно різноманітним. Зібралось більше 50 теологів, соціологів, професіоналів у ділянці пастирського служіння, керівників Церкви та інших осіб, чий досвід пов'язаний із служінням добру сім'ї та духовністю.

Учасники досліджували чотири важливі питання, пов'язані з оновленням католицького сімейного життя:

- 1) У світлі католицького бачення сім'ї розглянути питання покликання католицьких сімей до стосунків і порівняти чим вони відрізняються від некатолицьких і нехристиянських наших колег?
- 2) Враховуючи, що більшість практик католицької духовності взято із монаших та клерикальних традицій і їх буде важко інтегрувати у сімейне життя, то ставиться питання про те, як би мала виглядати на практиці автентична церковна духовність у побуті?
- 3) Оскільки багато зусиль служіння Церкви витрачається у погоні за вівцями, важливо щоб не були втрачені в першу чергу діти, що виростають у католицьких домівках. Слід поставити питання, що можна ще більше зробити, щоб допомогти католицьким сім'ям стати «кузнею апостольського учнівства», щоб виховати наступне покоління свідомих учнів.
- 4) Як можна приготувати католицькі сім'ї до більш ефективної участі в житті та місії Церкви, щоб вони стали основними форпостами євангелізації та позитивних соціальними змін.

Протягом трьох днів учасники представляли дослідження, разом молилися та брали участь у запланованих дискусіях, щоб дати змістовну відповідь на ці запитання. Ці зусилля дали два важливі висновки. Першим з яких є практичне визначення «домашньої церкви», а друге літургія домашнього церковного життя.

3. «Домашня Церква – це особливе одкровення церковного сопричастя».

Катехизм Католицької Церкви арт. №2204 каже: «Домашня церква – це особливе одкровення церковного сопричастя». Це визначення дає мало практичного розуміння для того, щоб пояснити що вимагається для підтримки здорового динамічного домашнього церковного життя. Опираючись на дослідження симпозиуму ми (Грегор і Ліза) подаємо робоче визначення поняття «домашня церква». Домашня церква - це сім'я людей з'єднаних з Богом і одне одним через Причастя і життя Церкви. Ця сім'я людей прагне жити християнським тринітарним баченням любові у їх стосунках між собою і світом. Чим більше окрема сім'я відображає це бачення, тим більше вона стає домашньою церквою і навпаки чим більше окрема сім'я намагається відобразити це бачення, тим більше динамічною домашньою церквою вона стає. Ми вважаємо, що це робоче визначення включає всі типи католицьких сімей (наприклад одружені та розлучені сім'ї, неповні та прийомні сім'ї, дідусі та бабусі тощо) одночасно ми віддаємо належне родинам, що укорінені у Таїнстві подружжя. Це важливо тому, що в той час як усі типи домашніх церков беруть участь у житті церкви, кожна домашня церква має бути остаточно налаштована на християнський шлюб. Це виходить із її власного покликання ділитися благодаттю подружжя та в її обов'язку виховувати дітей, що у свою чергу добре підготує їх до святкування (реалізації) повноти християнського шлюбу у зрілому віці.

4. «Літургія домашнього церковного життя»

Другим плодом симпозиуму стала здатність сформулювати конкретні елементи того, що ми називаємо «літургія домашнього церковного життя» (Popsak, 2020). У *Amoris Laetitia*

Папа Франциск пише: «Духовність родинної любові складається із тисяч маленьких, але реальних жестів»

(9, №315). За словами архієпископа Майкла Мурадяна вірмено-католицького єрарха Північної Америки «літургія домашнього церковного життя представляє містичний спосіб спілкування, що передає Євхаристійну благодать всьому світу через живе Тіло Христове». Ми вважаємо, що літургія домашнього церковного життя є справжньою літургією. Це невід'ємна частина літургії життя і служіння домашньої церкви. На он-лайн тренінгах, які ми пропонуємо на ReytonFamilyInstitute.org ми подаємо більш розгорнену аргументацію цього твердження, але через брак часу ми коротко переглянемо лише основні моменти.

Запроваджено, а не винайдено.

У «Дусі літургії» кардинал Йосиф Рацінгер писав, що люди не можуть вигадати літургію. Лише Бог може її запровадити. Слово «літургія» стосується певного акту поклоніння, який дав нам сам Господь, щоб зцілити шкоду, яку завдає гріх нашим стосункам з Творцем і один одним. Наприклад, люди не винайшли Євхаристії, але її запровадив Христос на Тайній Вечері.

Подібним чином, на зорі творіння Бог свій проект людської сім'ї зіткнув із неявних практик, які ми називаємо «літургією домашнього церковного життя». Ці практики не лише були показані за допомогою соціальних та наукових досліджень, щоб сім'ї (впродовж історії та в кожній культурі) могли процвітати на людському рівні, але свідомо живучи молитвою ці звички дозволяють сім'ям брати участь у любові, що випливає із серця Святої Трійці. Ми переконані, що літургія домашнього церковного життя є первісна літургія встановлена Творцем, щоб зцілити шкоду завдану гріхом людській сім'ї, адже сім'я являється фундаментом Церкви як такої і суспільства загалом.

Існує тісний зв'язок: «Літургія – Церква – Священство».

Згідно Катехизму Католицької Церкви арт. №2204 Домашня церква - це не метафорична, а справжня Церква. Знаємо, що складовою Церкви є священство, яке без літургії не існує. Постає питання про те, яке священство є у мирян? Як це священство в'яжеться із хрещенням? Відповіддю є те, що через хрещення всі ми (священники і миряни) беремо участь у священстві Христа, кожен у свій спосіб. А Літургія? Літургія домашньо-церковного життя, якою вона є і що це таке?

Літургія Домашньої церкви складається із трьох обрядів: обряд християнських взаємин, обряд християнських ритуалів, обряд турботливої (зичливо-протягнутої) руки.

I. Обряд християнських взаємин допомагає людям жити згідно священничої місії хрещення, виконуючи щоденні справи, труди, клопоти у жертвній любові Христа.

II. Обряд християнських ритуалів допомагає виконувати пророчу місію хрещення. Словами та діями пророки наvertsали людей до Бога. Християнські ритуали включають у себе спільну працю, ігри, розмови та молитву. Такі ритуали пророче закликають один одного виховувати християнське ставлення до праці, розваг, стосунків та віри.

III. Обряд турботливої (зичливо-протягнутої) руки – допомагає втілювати царську місію хрещення (царювати із Христом це служити із Ним). Суть цього обряду полягає у тому, що турбота про інших є невід’ємною частиною сімейної духовності. Обряд турботливої руки - це практичні способи для кожної сім’ї стати Божим благословенням один одному і для цілого світу. Окрім цього це унікальна можливість розпізнати особливу місію та харизму, яку Бог дав кожній домашній церкві.

5. Детальніше про ці три обряди.

I. Обряд християнських взаємин включає в себе чотири прості практики:

- 1) Плануй сімейний час. Приділяй певну кількість часу, щоб підтримувати міцні стосунки. Слід планувати час на: сімейні ігри, сімейні обіди, сімейні молитви, сімейні побутові проекти тощо.
- 2) Проявляй надзвичайну прихильність, чутливість та утвердження. Ця практика передбачає прояв турботи, любові, психологічної та емоційної прихильності один до одного. Дивлячись на Христа, слід виливати надмір своєї любові до ближнього.
- 3) Постійний прояв щедрої, веселої і швидкої уваги один до одного. Це є образом Святої Трійці у сім’ї і свідчить про взаємну любов, що йде від Бога.
- 4) Дисципліна учнівства. Сімейне життя – це як пасти овечок у милосерді доброго Пастиря. Як приклад, можна розглянути систему превентивного виховання св. Івана Боско. Це Божественна педагогіка любові, плодом якої став святий Домінік Савіо.

II. Обряд християнських ритуалів. Його ціль формувати християнське ставлення до праці, стосунків, розваг і віри. Цей обряд є серцем християнського учнівства в домі. Він також включає чотири прості ритуали.

- 1) Сімейні робочі ритуали: виконання домашніх справ разом, командна робота, солідарність тощо... Цей ритуал преображає рутинні обов’язки і творить міцні стосунки в середині сім’ї.
- 2) Ритуал сімейних ігор включає в себе ігрові вечори, сімейні дні, сімейне кіно, спільні прогулянки, різні святкування. Метою є формування радісного і благочестивого життя
- 3) Ритуал сімейної розмови. Слід приділяти час обговоренню таких тем як піднесення і складності дня, сенс життя, як зустріти Бога, як краще послужити іншим тощо. В результаті родинного спілкування, покращується і саме спілкування.
- 4) Сімейні молитовні ритуали. Молитва християнської сім’ї це запрошення Бога у свої домівки. Це ставлення до Творця як до найважливішої особи у родині. Це простір призадуми над Божим покликанням для сім’ї як такої.

III. Обряд турботливої (зичливо-протягнутої) руки. Цей обряд навчає сім’ю користуватися різними дарами так, щоб бути благословенням один для одного. Включає чотири прості практики:

- 1) Щедре служіння один одному в дома. Христос каже любити ближнього. У сім'ї ближні це ті, що живуть під одним дахом. Практика щедрого служіння формує фон особливого спілкування і здорової прихильності у сім'ї. У День сім'ї слід обговорити, що ми можемо зробити, щоб кожен наступний день став трохи кращим і приємнішим.
- 2) Думати про інших, проте залишатися із сім'єю у своєму домі. Гостинність сім'ї є великим благословенням для інших. Слід приготувати їжу тому, хто голодний, допомогти нужденним. Така допомога зробить із наших домів місце, де Бог присутній у нашому служінні.
- 3) Бути благочестивими сім'ями у світі. Завдяки служінню і доброті благочестиві сім'ї можуть стати благословенням для всіх, кого вони зустрінуть, слід віддати належне ввічливості. Чемність та ввічливість мають своє глибоке духовне значення. Сюди належать дрібні вчинки виконані з любов'ю, належно виконані доручення, взаємодія з іншими. Ми повинні себе питати, що ще ми маємо зробити, щоб людина яку ми зустріли, стала трішки щасливішою.
- 4) Домашні церкви, що служать разом. Сім'ї не повинні опускати парафіяльну спільноту. Але навпаки сім'ї разом мають виконувати парафіяльне служіння та громадську діяльність. Коли сім'ї служать пліч-о-пліч, то вони стають благословенням для інших і живим свідченням діяльної християнської любові.

6. «Іскра – запал – полум'я»

Якщо розглянути три обряди літургії домашньої церкви, то відношення між ними схожі на кроки розведення багаття: іскра – запал – полум'я. Обряд християнських взаємин – це ікра Божої любові. Сімейні ритуали із цієї іскри розпалюють вогонь. Обряд турботливої (зичливо-протягнутої) руки дає світові тепло, що притягує світ до Христа. Кожен обряд є важливим і все функціонує лише разом.

Без іскри Божої любові, яку забезпечує обряд християнських взаємин, сімейні ритуали стають купою сухих дров – ще одною нагодою для сімей, щоб посваритися. Без обряду сімейних ритуалів іскра не може розпалити і полум'я швидко гасне. Без обряду протягнутої руки немає світла і тепла, і вогонь занадто малий, щоб бути корисним.

Як підсумок можна сказати, що літургія домашньої церкви не є лишень сухою програмою, але вона є сукупністю Божественних практик, які у співдії із благодаттю Божою, дозволяють сім'ям функціонувати динамічно, живо як домашні церкви.

7. Загальні рамки.

Такий підхід подає широкі рамки для Євангелізації сімей у Католицькому баченні сімейного життя. Ці рамки не шкодять а ні місіям, а ні харизмам окремих сімей. Вони дають простір для особливостей різних етносів, культур, традицій, обрядів, звичаїв. Ці пропозиції вже працюють у більш ніж тридцяти країнах світу на п'яти континентах. Можемо казати про певну універсальність цих підходів.

8. Революційність підходу.

Літургія домашнього церковного життя не лише пропонує нові напрямки сімейної духовності, але породжує радикально новий підхід до сімейного служіння. У

«Божественній подобі» (2006). Марк кардинал Уелле зазначає: «Донедавна сім'я вважалася кінцевою точкою для втілень пастирських рішень церкви. Тракткування сім'ї як Домашньої церкви відкриває перед нею нові горизонти. Відкриваються перспективи безпосередньої участі сім'ї у спасительній місії Церкви».

9. Плекання та вирощування домашніх церков.

Замість того, щоб розглядати сімейне служіння, як «служіння сім'ям», модель Домашньої церкви пропонує «служіння сімей» у місії Церкви. Заснування маленьких сімейних осередків, щоб вони розросталися у «великий церковний виноградник». (прим. метафора додана перекладачем).

Заснування таких сімейних осередків домашньої церкви є клопіткою працею і проходить через певні етапи становлення і духовного супроводу.

Це досягається навчанням сімей благодатно відправляти літургію домашнього церковного життя проходячи щодня через різні випробування.

Це будуть найменші базові клітини парафії, або єпархії, а сама Церква Христова з ієрархією та вірними складатимуть «Сім'ю сімей». (AL №87).

10. Оновлення парафіяльного життя.

В такому підході вбачається оновлення парафіяльного життя, де кожна сім'я може стати тим, ким вона має бути. Ці домашні церкви мають стати форпостами благодаті у болящому світі (пор. FC№16). Літургія домашнього церковного життя властиво дає необхідні інструменти для цієї цілі.

15 червня цього року єпархії та парафії отримали нову можливість стати внутрішніми засновниками домашніх церков у себе. Підставою для цього став документ Папи Франциска «Катехуменальні напрямні для одруженого життя». У цьому документі Папа закликає цілий рік готувати заручені пари до одруження і після одруження 2-3 роки надавати духовний супровід цим парам. Цей супровід передусім має передбачати містагогічне та таїнственне християнське життя. Ця нова ініціатива дає Церкві Христовій ідеальну нагоду навчити наречених специфічних практик, які складають три обряди літургії домашнього церковного життя, та підтримувати ці подружжя у повсякденному житті перед лицем різних викликів та випробувань. Літургія домашнього церковного життя дає церковним служителям чудову можливість передачі цінностей католицького вчення про шлюб та сім'ю і практичні інструменти для їх реалізації у житті. Це справді дієві інструменти гідного, християнського подружнього життя. Закінчується ця промова словами: «Коли духовно оновляться сім'ї у парафіях, то оновиться і сама Церква Христова загалом».

11 Складні парадигми служіння.

Літургія домашнього церковного життя (домашня церква) говорить про те, щоб кожне служіння належно відбувалося в межах ієрархічної церкви і має бути підпорядковане єпархіальному або парафіяльному управлінню. Завдання стоїть так:

- Формувати сильні домашні церкви.
- Підтримувати міцні домашні церкви
- Більш ефективно брати участь у вже існуючих домашніх церквах.
- Підтримувати домашні церкви, які наполегливо працюють і змагаються.
- Дозволити людям на маргінесі познайомитися з гостинністю домашніх церков, де б вони себе відчули, як справжні брати і сестри у Христі.

Літургія домашнього церковного життя створює нові можливості для автентичного оновлення не лише сім'ї, але й Церкви. Це дає ієрархічній та домашній церкві нові способи слухати і вчитися один в одного.

12. Додаткові ресурси.

На платформі PeytonFamilyInstitute.org можна дізнатися більше про наш наступний онлайн тренінг з літургії домашнього церковного життя. Цей ресурс доступний усіма офіційними мовами конгресу.

На завершення ми вважаємо що Рік Amoris Laetitia Family створив історичну можливість для оновлення всієї Церкви допомагаючи ієрархічній та домашній церкві увійти в нову еру колегіального діалогу і взаємного супроводу. Завдяки цьому зусиллю ієрархічному та внутрішньому народженому в синодальності Церкви, а також священство служителів і мирян можуть навчитися бачити одне в одному «співробітників у винограднику Господньому» (USCCB, 2005), справжніх співавторів у житті та місії Церкви (FC№17).

Нехай Бог благословить ваші місцеві Церкви, та ваші зусилля заснувати динамічні внутрішні церкви, що закликають світ до Христа через їх невтомне служіння та свідчення християнської любові.

Пресвята Родино з Назарету, молися за нас!